

**Тема: Специфіка організації побутових заходів
у хореографії**

(Лекція для студентів II курсу хореографія ФФВ
з дисципліни
«Організація і режисура спортивно-масових хореографічних заходів»)

Лекцію склав: викладач Бойко А.Б.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні кафедри хореографії
Протокол № ___ від «___» _____ 2013 р.
Завкафедрою доцент _____ Сосіна В.Ю.

План.

1. Організація офіційних заходів у хореографії.
2. Особливості організації розважальних заходів у хореографії.
3. Специфіка організації універсальних заходів у хореографії.
4. Драматургія масового театралізованого видовища для дітей.

Побутові дозвіллі заходи умовно можна поділити на:

- офіційні;
- розважальні;
- змішані, або універсальні.

Офіційні заходи – дипломатичні прийоми, різноманітні бали (Віденський, Президентський, Київський, Випускний, Кадетський тощо), презентації значних міжнародних та національних акцій – характеризуються академізмом програми та жорсткою регламентацією всіх її складових.

Перш ніж провести побутовий захід офіційного характеру, треба визначити його статус і категорією, час і місце проведення, умовний контингент запрошених, в залежності від цього формується програма.

За статусом офіційні заходи поділяються на міжнародні і національні.

За категорією вони, як правило, визначаються як поза категорійні або вищої категорії.

Статус і категорія заходу визначають місце і час його проведення. Для міжнародних заходів – Національний Палац мистецтв України, Національна Опера, Міжнародний центр культури і мистецтв. Для національних, крім цих установ, можуть бути використані приміщення академічних театрів, філармонії, Українського дому. Для офіційних заходів ніколи не використовуються приміщення нічних клубів, казино та ресторанів.

Як правило, офіційні заходи проводяться у вечірні і, можливо, у нічні години (з 20.00 до 4-5 години ранку).

Програма даних заходів передбачає синтез танцювальних блоків тривалістю 20-30 хв. (5-6 танців) із блоками-виступами майстрів мистецтв та художніх колективів. Для танцювальної частини підбирається академічний репертуар, представлений:

- світовою класичною спадщиною (полька, мазурка, контранси, котильйон та інші);
- європейськими бальними танцями (повільний та віденський вальс, танго, повільний та швидкий фокстрот);
- як виняток – латиноамериканськими бальними танцями, що тяжіють до академізму (румба, джазова класика).

Вся танцювальна частина іде під супровід симфонічного або естрадно-симфонічного оркестру наживо, музичний матеріал підбирається із творів композиторів-класиків ХІХ-ХХ століть.

Виступи майстрів мистецтв теж ретельно відбираються за принципом їх усталеності та перевірки часом. Це можуть бути:

- вокальні твори у виконанні оперних, опереткових, рідко – естрадних співаків;
- виступи камерних оркестрів або окремих інструменталістів;
- показові виступи виконавців бальних танців з академічним репертуаром або артистів балету: з академічним репертуаром – тільки на сцені, з характерним – можливо у бальній залі;
- іноді допускається показ мод: вечірньої, весільної, прикрас;
- також допускаються виступи артистів оригінального жанру (ілюзіон), що працюють в академічному стилі.

Програма готується за принципом контрасту, щоб різні за жанрами, темпоритмами танцювальні мелодії та виступи майстрів мистецтв чергувалися, підтримуючи у публіки інтерес до заходу, але разом з тим були об'єднані єдиною темою, ідеєю, наскрізною дією.

Анотуються танцювальні та показові виступи ведучим (як правило, артистом драматичного театру) в стриманій академічній манері.

Форма одягу (дресс-код):

- у чоловіків – фрак, смокінг, як виняток – вечірній костюм із метеликом;
- у дам – вечірня довга сукня, туфлі (небажане застосування босоніжок), прикраси (як правило, натуральні або коштовна біжутерія).

Вимоги дресс-коду диктують відповідний характер виконання танцю та підбір більш доступної лексики, яка може бути виконана особами різного віку з різними хореографічними можливостями. Напередодні офіційного заходу проводяться короткотермінові курси для VIP-осіб з метою оволодіння мистецтвом побутового танцю, що буде представлений в репертуарі заходу.

Розважальні заходи – корпоративні вечірки, дискотеки, карнавали, маскаради тощо – на відміну від офіційних, мають розкутий імпровізаційний характер. Як правило, їх програма складається з модних новинок сезону і на сьогоднішній день представлена латиноамериканськими танцями та сучасною ритмопластичною субкультурою.

Танцювальна частина може супроводжуватися під аудіо запис або наживо у виконанні поп-рок-груп.

Програму веде діджей, який повинен бути обізнаним у сучасних напрямках музичної танцювальної моди, анонсує найбільш яскраві епізоди їх становлення або цікаві випадки з їх виконавцями, навіть, скандального характеру.

Одяг представлений, як правило, вільною, іноді епатажною формою: яскравою, неординарною, що відображає сучасні пошуки в індустрії моди.

Між танцювальними блоками можуть бути представлені виступи майстрів мистецтв та художніх колективів, які спеціалізуються за розважальним напрямом. Їх презентують вокально-інструментальні ансамблі або рок-групи, шоу-балети, студії сучасного або бального танцю з демонстрацією популярних новин сезону і розучуванням даних зразків. практикуються також різні конкурси, розіграші, атракціони, демонстрації молодіжної моди, виступи артистів циркового та оригінального жанрів розважального спрямування.

Розважальні заходи можуть проводитись в будь-яких культурно-мистецьких установах, але краще для цього пристосовані приміщення нічних клубів, ресторанів, готельних комплексів тощо.

Якщо розважальний захід планується для учнів шкільного віку, то обов'язково регламентується місце і час проведення. Місцем проведення може бути центр дітей і юнацтва, актові зали шкіл, підліткові клуби тощо. Заборонено використання для шкільних заходів спеціальних приміщень для дорослих: нічних

клубів, казино, ресторанів та ін.. Час проведення шкільних заходів теж має обмеження в залежності від віку: молодший шкільний вік – до 20 години, підлітковий – до 21 години, старший шкільний – до 22-23 години з обов'язковим узгодженням часу закінчення заходу з місцевими органами освіти.

Репертуар шкільних дискотек, вечірок повинен враховувати вікові можливості та інтереси учнів і підбиратися таким чином, щоб не впливав негативно на психіку дитини.

Універсальні заходи – вечори, світські раути, вечорниці, дитячі ранки – органічно поєднують в собі розважальну і академічну складові. місцем їх проведення можуть бути установи культури: будинки або палаци культури, приміщення нічних клубів, ресторанів (тільки для дорослих).

Програма цих заходів передбачає поєднання європейської танцювальної культури з латиноамериканською сучасною молодіжною ритмопластикою (вечори) або із застосуванням фольклорних зразків регіону (вечорниці).

Форма одягу не має регламентацій і обирається вільно згідно смакових уподобань учасників заходу.

Репертуар супроводжує аудіо запис або естрадний оркестр чи вокально-інструментальний ансамбль. В художній частині заходу між танцювальними блоками демонструються виступи естрадних співаків, ансамблів або студій бального, сучасного, іноді народного танцю, оригінального жанру, показ моди ділової і вечірньої. Часто-густо проводяться різноманітні конкурси, атракціони, жартівливі змагання та інші розважальні заходи.

Розглянемо більш детально *драматургію масового театралізованого видовища для дитячої аудиторії*, в якій варто враховувати стилістичні особливості цього виду мистецтва. Оскільки основою видовища, зазвичай, є казковий сюжет (народна, класична, сучасна або казка, вигадана автором), перед режисером-постановником виникає низка проблем: органічне та логічне введення естрадних номерів у сюжет видовища і їх послідовність; врахування технічних моментів у структурі майбутнього видовища; характеру і тематичного напрямку номера, з яким виступають актори на святі.

Варто звернути увагу на незмінність і традиційність загально драматургічних законів, що вимагають використання елементів внутрішньої композиції, а саме: експозиції, зав'язки, розвитку дії,

кульмінації, розв'язки. Останній елемент – розв'язка – у масовому театралізованому видовищі для дитячої аудиторії, може бути відсутнім і свято завершується кульмінацією (феєрверк, подарунки тощо). Експозицією (її ще називають «передпрологом») в дитячому святі може бути зустріч дітей перед початком входу у фойє театру, будинку культури чи подвір'ї, в залежності від місця проведення заходу. Зазвичай, це проходить у вигляді невеликої масовки, що налаштовує дітей на потрібний настрій: або це виставка книг, картин та дитячих виробів.

Пролог будь-якої естрадної програми, зокрема й дитячого свята – завжди «атака: звукова, музична, світлова, зорова. Треба відразу дати зрозуміти глядачеві – «ось, почалось!». Він задає подальший тонус усій програмі. Як зазначав В.Зайцев у навчальному посібнику «Режисура естради та масових видовищ», пролог «... є заспівом до всієї вистави, він задає тон усій дії, це своєрідний камертон, що визначає загальну «тональність» масового видовища». Тому його роль у загальній архітектоніці масового театралізованого видовища не повинна ігноруватися.

Дитяча увага дуже не постійна, її постійно треба дивувати розмаїттям номерів (відчуваючи міру). Звідси впливає висновок, що монтаж елементів театралізованого заходу для дітей здійснюється, як правило, на основі використання двох варіантів монтажного поєднання, тобто монтажу за контрастом й одночасно монтажу по висхідній, котра і повинна привести виставу до логічного фіналу.

Часто фінал масового театралізованого видовища, як вже зазначалось вище, «зливається» з кульмінацією, подією до якої прагли протягом усього дійства і звичайно, особливо яскравий номер, бажано масовий, повинен бути з феєрверками. Відсутність вражаючого фіналу або багатоступеневість руйнує концепцію, призводить до невизначеності зорового, естетичного та емоційного враження від побаченого.

Бажано, щоб фінал театралізованого видовища по формі, суті та характеру пов'язувався із прологом. Наприклад, в одній із шкіл міста Дніпропетровська була створена естрадна програма до Дня захисника Вітчизни. Вона розраховувалась на старшокласників і будувалась на простому драматургічному прийомі: у першому відділенні видовища юнаків проводжали на службу, у другому – зустрічають їх, вже демобілізованих, дорослих, змужнілих.

Логіка драматургії дозволяє побудувати програму органічно та легко. Її герої приїздили у «відпустку» та «писали» листи своїм дівчатам і матерям, вислуховували «інструктаж» від старших. Таким чином, характер прологу багато в чому визначає структуру програми, фінал – в образній формі підводить тематичний висновок, ставить емоційну крапку.

На жаль, останнім часом підхід до створення дитячого свята часто стає поверхневим. Один і той самий сценарій, з невеликими поправками, організатори можуть використовувати неодноразово. Номери в таких програмах майже однієї художньої якості, що, звичайно, ускладнює побудову видовища за законами драматургії. У розпорядженні дітей (матеріально забезпечених батьків) «конвеєр корпоративних свят», які не несуть особливого навантаження, не виконують виховних і естетичних функцій та не мають художньої цінності.

Усе зазначене змушує звернутися ще до одного важливого аспекту драматургії театралізованих видовищ, а саме – розгляду його драматургічної першооснови. Тож в чому художня специфіка драматургії свят для дітей як різновиду драматургії? Яким чином драматургічна література знаходить відображення в цих сценаріях? Спробуємо знайти відповідь на поставлене питання через драматургічний аналіз драматургічних форм масового театралізованого видовища для дитячої аудиторії.

У практиці святкових заходів для дітей існують такі різновиди (форми) видовищ: дитячі ранки (новорічні, до 8 березня, свято осені і т.п.); театралізовані концерти (День захисту дітей, День Святого Миколая і т.д.); тематичні свята (Свято дитячої книги, День першокласника тощо).

Звернемося до найдавнішого (це свято вперше відмічалось й носило світський, а не церковний характер у 1700 р.) дитячого свята – Нового року, своєрідної вистави з непередбаченим сюжетом, але відомим головним героєм – Дідом Морозом. Саме з ним асоціюється таке поняття, як «дитинство», перетворення, казка. В цьому святі вдавалося активізувати дію з включенням до сюжету різноманітних та різножанрових номерів. Були напрацьовані прийоми побудови драматургічної конструкції новорічного свята, що склалися з феєричних перетворень, масових динамічних сцен, технічних атракціонів.

Таким чином, у новорічному святі синтетичне масове театралізоване мистецтво і його постановчі можливості безмежні. Виходячи з цього, новорічне свято, як драматургічна модель масового театралізованого видовища, існує за всіма законами його побудови.

Отже, драматургія масового театралізованого видовища для дитячої аудиторії – літературний твір, призначений для втілення на сцені. Його основу складає сценарій, зміст і образний лад якого включає використання арсеналу специфічних виразних засобів видовищного мистецтва.

Ведучи мову про драматургію масового театралізованого видовища для дітей, неможливо не провести паралель із драматургією театру. Ці два види драматургії поєднують наявність композиції (зав'язка, кульмінація, розв'язка), вільне володіння простором і часом, концепція дії, різні форми конфлікту, наскрізний сюжет.

Разом із тим, театралізоване дитяче свято має і специфічні особливості. Наскрізний сюжет свята розкривається не тільки через дію героїв, а й логічне поєднання та органічне введення у сценарій різноманітних і різножанрових естрадних номерів. Складовою театралізованого видовища може бути завершений за змістом епізод. Коли включення номеру до програми свята не має мотивації, його включають в епізод, приводом для якого вигадують подію або умовну подорож.

Наприклад, часто у масових театралізованих видовищах використовують такий сценарний хід, як подорож (по країні Казок, у пошуках скарбів, книжковим полицям тощо). Не виправдане введення номерів у сюжет свята гальмує його розвиток, робить враження чужорідних чи випадкових вставок. Драматургія дитячого свята потребує лаконізму, концентрації засобів виразності.

Обов'язковою складовою сценарію дитячого свята повинно бути «руйнування» такого поняття, як «четверта стіна», що відділяє артиста від глядачів. Для втримання дитячого інтересу до програми використовують такий прийом, як інтерактивний спосіб спілкування з глядацькою залю, що органічно вводиться у програму: загадки, конкурси, вікторини, ігри, підказки, всі можливі вигуки та діалоги з глядачем. Прикладом такого прийому може бути естрадна вистава для дітей за мотивами російської

народної казки «Царівна-несміяна», яку демонстрували у палаці мистецтв м. Рівне. Адже у сюжет казки закладено «конкурс гумору», що зумовлює безпосереднє спілкування героїв казки з юними глядачами.

Говорячи про драматургію масових театралізованих видовищ для дитячої аудиторії, слід згадати ті інноваційні процеси, що торкаються усіх її жанрів. Вражають своєю видовищністю спеціально створені сценаристами «Лазерні шоу», в яких використовується сучасна театральна техніка. У Льодовому палаці м. Дніпропетровська під час проведення свята Першого дзвоника на великому діодному екрані, що нагадує класну дошку, проходять спеціально відзняті та змонтовані сюжети. На цей же екран транслюється й зала палацу. В даному видовищі задіяні три ігрові майданчики: головна сцена, чотирикутник Льодового поля та традиційний круглий манеж. Вистава побудована у вигляді подорожі до «країни Знать»; ведуть програму кілька циркових клоунів. У такій велетенській залі добре сприймаються всі естрадно-циркові жанри. І та обставина, що дія увесь час переходить від однієї точки до іншої, дає можливість утримати високий темп видовища, використовуючи метод «монтажу атракціонів» і майже не використовуючи конференс. Адже навіть короткі анотації до того, що відбувалося на сцені, гальмувало б рух дії театралізованого концерту.

Видовища такого типу вважаємо інноваційними, адже з'явилися вони в останні десятиріччя.

Г.Курінна у дослідженні «Драматургія циркової вистави у контексті карнавально-сміхової культури» говорить про те, що «...справжній цирк ніколи не вміщується в рамки регламентацій та здорового глузду. Він завжди існує всупереч усім нормам – не тільки соціальним, але й фізичним та біологічним. Циркове мистецтво – свято свободи та фантазії». І все ж драматургія масового театралізованого видовища, на відміну від мистецтва цирку, вимагає певного регламенту з урахуванням віку дитини, дотримання соціальних норм, фізичних та фізіологічних особливостей аудиторії.

Сучасні діти перенасичені будь-якими видовищами, їх кількістю та різноманітністю. Враховуючи цей аспект, під час написання сценарію свята, драматург повинен пам'ятати про те,

що дитяче свято – перш за все видовище, а отже видовищність – найголовніша його ознака.

Отже, драматургія масового театралізованого видовища для дитячої аудиторії та драматургія інших видовищ (циркової вистави, концерту, літературно-музичної композиції; кіно і телебачення тощо) за формою написання сценарію тотожна; спільні і загальні закони драматургічної побудови (композиції: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація і розв'язка; використання сценарного ходу).

У різні часи оригінальні та яскраві сценарії театралізованих свят для дітей створювали за мотивами народних казок і творів класичних дитячих письменників. У наш час також створюються різноманітні видання та збірники сценаріїв дитячих свят. Наприклад, існують київські періодичні видання «Позакласний час» та «Розкажи онуку», в яких використовуються не тільки методичні поради щодо виховання школярів, але й сценарні розробки, звичайно і різної якості. В Україні друкується безліч збірок. Зазвичай це посібники на допомогу працівникам загальноосвітніх шкіл та позашкільних закладів освіти. Велика кількість авторів сценаріїв дитячих свят не завжди демонструють якість та професійний підхід до драматургії зазначеного типу.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що закономірності драматургії масового театралізованого видовища, як різновиду драматичної літератури, повною мірою належать і до масових театралізованих видовищ для дитячої аудиторії.

Література

1. Богданов И.А. Драматургия эстрадного представления: Учебник / И.А. Богданов, И.А. Виноградский. – СПб.: Изд-во СПбГАТИ, 2009. – 424 с.
2. Житницький А.З. Драматургія масових театралізованих заходів. Навч.посіб. 2-е видання / А.З. Житницький. – Х.: Тимченко, 2005.
3. Зайцев В.Н. Режисура естради та масових видовищ / В.Н. Зайцев. – К.: Да Кор, 2003. – 302 с.
4. Зайцева И.П. Поэтика современного драматургического дискурса: Монография / И.П.Зайцева. – М.: Прометей, 2002. – 252 с.
5. Современный энциклопедический словарь. – М., 1979.
6. Театральная энциклопедия / Под ред. П.Маркова. – М., 1963. – Т. 2. – 502 с